

Ορκίζομαι ὅτι, ὅπου θέλει εὖρω συναδελφόν, θέλει τὸν προστρέχω καὶ βοηθήσω μὲ ὅλην μου τὴν δύναμιν καὶ κατὰστασιν· θέλει προσφέρω εἰς αὐτὸν σέβας καὶ ὑπακοήν, ἂν ᾦναι μεγαλύτερός μου εἰς τὸν βαθμόν, ἂν καὶ αὐτὸς ἔτυχε νὰ ᾦναι πρότερον ἐχθρός μου, τόσῳ περισσότερον θέλει τὸν ἀγαπήσω καὶ συντρέξω, ὅσον ἡ ἐχθρα μας ἦτον μεγαλύτερα. Ὁρκίζομαι ὅτι καθὼς ἐμὲ ἐδέχθη ἡ ἐταιρία ἔτζι καὶ ἐγὼ θέλει δέχομαι ἀδελφούς, θέλει μεταχειρίζομαι κάθε τρόπον καὶ ἄργητα ἕως νὰ τὸν γνωρίσω ὅτι εἶναι ἀληθινὸς Γραικός, θερμὸς ὑπερασπιστὴς τῆς πατρίδος μου, ἐνάρετος καὶ καλὸς ἄνθρωπος καὶ ἄξιος διὰ νὰ φυλάττῃ τὸ μυστικόν καὶ νὰ κατηχήσῃ καὶ ἄλλον. Ὁρκίζομαι ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δὲν θέλει ὠφεληθῶ ἀπὸ τὰ μετρητὰ τῆς ἐταιρίας· ἀλλὰ θέλει τὰ στοχάζομαι ὡς πᾶν ἱερὸν καὶ ἐνέχυρον, ἀνῆκον εἰς ὅλον τὸ ταπεινὸν καὶ ταλαίπωρον ἔθνος μας, καθὼς καὶ τὰ λαμβανόμενα καὶ στελλόμενα ἐσφραγισμένα γράμματα. Ὁρκίζομαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλει ἐρωτήσω τινὰ τῶν φιλικῶν διὰ νὰ μάθω ποῖος τὸν ἐδέχθη εἰς τὴν ἐταιρίαν, μήτε ἐγὼ θέλει φανερώσω ἢ νὰ κάμω νὰ καταλάβουν τὸν δεῖξαντά με· καὶ ἀνίσως γνωρίζω τὸ σημεῖον εἰς τὸ ἐφοδιαστικὸν θέλει προσποιηθῶ ὅτι δὲν τὸ ἐγνώρισα. Ὁρκίζομαι ὅτι θέλει προσέχω εἰς τὴν διαγωγὴν μου νὰ εἶμαι ἐνάρετος· θέλει εἶμαι εὐλαβὴς διὰ τὴν θρησκείαν μου χωρὶς νὰ καταφρονῶ τὰς ξένας· θέλει δίνω πάντοτε παράδειγμα· θέλει βοηθῶ, συμβουλεύω καὶ συντρέχω τὸν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον· θέλει σέβομαι τὴν διοίκησιν, τὰ ἔθιμα, τὰ κριτήρια καὶ τοὺς μετόχους τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον διατρίβω. Τέλος πάντων Ὁρκίζομαι εἰς σέ, ὦ ἱερὰ (πλὴν τρισαθλία) πατρίς μου. Ὁρκίζομαι εἰς τὰς πολυχρονίους βασάνους σου. Ὁρκίζομαι εἰς τὰ πικρὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἔχυσαν καὶ χύνουν τὰ ταλαίπωρα τέκνα σου· εἰς τὰ ἰδικά μου δάκρυα, τὰ ὁποῖα εἰς ταύτην τὴν στιγμήν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ἐλευθερίαν τῶν ὁμογενῶν μου· ὅτι ἀφιερώνομαι ὅλος εἰς ἐσέ, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει εἶσαι ἡ αἰτία καὶ ὁ σκοπὸς τῶν διαλογισμῶν. Τὸ ὄνομά σου ὁ ὁδηγὸς τῶν πράξεων καὶ ἡ εὐτυχία σου ἡ ἀνταμοιβὴ τῶν κόπων μου· ἡ θεία δικαιοσύνη ἃς ἐξαντλήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν μου ὅλους τοὺς κεραυνούς τῆς δικαιοκρίσιος τῆς· τὸ ὄνομά μου ἃς εἶναι εἰς ἀποστροφὴν καὶ τὸ ὑποκείμενόν μου τὸ ἀντικείμενον τῆς κατάρας καὶ τοῦ ἀναθέματος τῶν ὁμογενῶν μου, καὶ ὁ θάνατος ἃς εἶναι ἡ ἀφευκτος τιμωρία τοῦ ἀμαρτήματός μου, διὰ νὰ μὴ μολύνω τὴν ἀγιότητα τῆς ἐταιρίας μὲ τὴν συμμετοχὴν μου.»

Τελειώνοντα τὸν ὅρκον, ἀφίνει τὴν ἀντιγραφὴν του καὶ βάλλει τὸ δεξιὸν χεῖρ ἐπάνω εἰς τὸν ἀριστερόν ὦμόν του καὶ μὲ τὸ ἀριστερόν σηκώνει τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς βαστά μὲ τὸ δεξιὸν χεῖρ, καὶ ἐκφωνεῖ τὰ ἀκόλουθα:

«Ἐνώπιον τοῦ ἀοράτου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ καθ' αὐτὸ δικαίου ἐκδικουντος τὴν παράβασιν καὶ παιδεύοντος τὴν κακίαν κατὰ τοὺς κανόνας τῆς φιλικῆς ἐταιρίας καὶ μὲ τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἔδωσαν οἱ μεγάλοι ἱερεῖς τῶν Ἑλευσινίων καθιερώνω τόν· καὶ δέχομαι αὐτὸν διὰ μέλος (καθὼς ἐδέχθη καὶ ἐγὼ) εἰς τὴν ἐταιρίαν τῶν φιλικῶν.» Μετὰ τὴν καθιέρωσιν σβύνεται τὸ

κίτρινον κερίον, καὶ τοῦ λέγεις νὰ τὸ φυλάττῃ ἀσφαλῶς καὶ καλῶς, ἐπειδὴ ἡμπορεῖ καὶ πάλιν νὰ τοῦ χρειασθῇ καὶ τὸ περισσότερον διὰ νὰ ἔχῃ πάντοτε μάρτυρα τῶν μεθ' ὅρκου ὑποσχέσεών του, προσθέτοντας ὅτι ἄλλην φορὰν θέλεις τοῦ διηγηθῇ τὰ στοιχεῖα καὶ σημεία τῶν ἱερέων.»

Καὶ ταῦτα παραβαλλόμενα πρὸς τὰ παρὰ Φιλήμονι (αὐτόθι σελ. 146 καὶ ἐφεξῆς) διαφέρουσιν ἐκείνων.

Ἡ δὲ ἀπόδειξις τῆς καταβολῆς χρημάτων ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐταιρίας σκοποῦ ἔχει οὕτως αὐτολεξεῖ :

«1821: Ἰανουαρίου 13: Ὑδραν. Ἐλαβα ἀπὸ τὸν καπετὰν Ἀντώνιον Ἰωάννου Κριεζῆ τάλαρα πεντήκοντα, Ν^ο 50, τὰ ὁποῖα θέλει ἐξαποστεῖλω ἀσφαλῶς εἰς τὴν περιλαβὴν τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Οἰκονομοπούλου κατὰ τὴν ὁρδινίαν τοῦ ἄνωθεν καπετὰν Ἀντωνίου Ι. Κ. Ὅθεν ἔδωσα τὸ παρόν μου εἰς χεῖράς του εἰς ἐνδειξιν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ.

Ἐὰν δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς καταβολῆς ἔδωκεν ὁ κατηχητής, ὅπερ καὶ πιθανώτατον, ὁ κατηχητὴς τοῦ Ἀντωνίου Ἰωάννου Κριεζῆ ἦν ὁ ὑπογεγραμμένος Ἀναστάσιος Κορνήλιος, περὶ οὗ οὐδὲν γινώσκω ἴσως δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τὸ ὅπερ ὡς ἐταῖρος ἔλαβεν οὗτος, ἄλλου ὄντος τοῦ πραγματικοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Τὸ δὲ περίεργον ὅτι, ἐν ᾧ καὶ ἡ κατηχήσις καὶ ἡ ἀπόδειξις δὲν εἶναι κρυπτογραφικὰ, ἡ περὶ τούτων σημείωσις εἶναι· ἔχει δὲ οὕτωςιν :

« 3 4 Η 6 3 δ 3 α 3 α. 6 8 ω γ 8 ψ 3
Η α 6 3 4 8 7 4 Ω 3 6 ι 3 γ Ο Η 4 Ω 3 Η
9 8 ψ 3 4 α 3 α β ε 4 Η 6 Η ξ Η 5 6 Η 6 8 α »

ἢτοι μετεννηγεμένα :

« ι κατιχισις το εφοδιαστικον
κε ι τζιφρα κε ι αποδιχισις
του καταβαλματος.»

Πιστεύω δὲ ὅτι τὰ ὀλίγα ταῦτα θὰ γείνωσιν ἀφορμὴ μελέτης ἀκριβεστέρας τῶν πραγμάτων τῆς ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν, διότι, ἐφ' ὅσον ἐγὼ γινώσκω, οὐδεὶς ἔγραψε πλὴν τοῦ Φιλήμονος καὶ Ἐμμανουὴλ Ἐάνθου, παρ' οἷς ὁμῶς οὔτε ἀπεικόνισμα ἐφοδιαστικοῦ κεῖται οὔτε τύπος ἀποδείξεως καταβολῆς, ἅπερ πρῶτον νῦν γίνονται γνωστὰ τῷ κοινῷ διὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. Περὶ δὲ σκυτάλης οὐδὲ λέξις ἐγράφη, περὶ ἧς, ὡς εἴρηται, γενήσεται λόγος ἐν τῷ Ἀπόλλωνι καὶ συμπαρατεθήσεται καὶ ἀπεικόνισμα τοῦ σχήματος αὐτῆς ἐν ξυλογραφήματι, ὅπως ἐγένετο καὶ τοῦ ἐφοδιαστικοῦ.

PORT ROYAL (Βασιλικὸς λιμὴν)

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ὁ Nicole, ὅστις ἐκοινώνει τῶν θλίψεων καὶ τῶν κακουχιῶν τοῦ φίλου αὐτοῦ, καὶ ὅστις μετὰ δυνάμεως τὸν ὑπερήσπιζε πολεμούμενον, τῷ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον «Νὰ ἡσυχάσῃς! τῷ ἀπεκρίνατο ὁ Ἀρνώλ, δὲν ἔχεις ὅλην

τὴν αἰωνιότητα ὅπως ἀναπαύθῃς;» Οὕτως ἐξηκολούθει καὶ μακρὰν τῆς Γαλλίας τὴν ἀένναον πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀγάπην καὶ τὴν πρὸς τὴν διαμάχην ὁρμήν του.

Ὁ 'Ρακίνας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Port-Royal εἰκονίζει μετὰ λαμπροτάτων χρωμάτων τὸν 'Αρνὼλ (1). Ἡ δὲ μετὰ τοῦ Βουαλὼ φίλια του καὶ ἡ ἀγαθὴ ὑπόληψις, ἥς παρ' αὐτοῦ ἐτύγχανε μαρτυροῦσι πόσης φήμης ἀπέλαυνεν. Ὁ Βοσσουέτος οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐξετίμα αὐτὸν συγκαταλέγων τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Πασχάλ, ἀλλὰ καὶ ἔξω τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὁ Μέγας 'Αρνὼλ εἰς ἄκρον ἐθαυμάζετο.

Ὅλιγα ὀνόματα ὑπερέβαλον τὸ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν συγγραφῶν, ἃς ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη ἐξέδιδεν οὐδὲν σχεδὸν ὑπελείφθη.

Αἱ πλεῖσται τῶν συγγραφῶν του εἶνε Θεολογικαὶ ὑπερμαχοῦσαι τῶν δοξασιῶν αὐτοῦ, περὶ ὧν ἰσχυρίζεται, ὅτι ἦσαν αἱ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ αἱ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Ὁ 'Αρνὼλ ἐμίσει τοὺς Ἰησοῦίτας μισούμενος ἔτι μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὁ Πασχάλ δὲ, ὅπως πλείοτερον προσβάλλει αὐτοὺς, προσέβαλεν οὐ μόνον ἐν τοῖς δόγμασιν ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ αὐτῶν, παρατείνας δὲ τὴν πολεμικὴν ταύτην μέχρι τοῦ 1668, ἔστρεψε τότε τὰ εὐτολμα βέλη τῆς γραφίδος αὐτοῦ κατὰ τῶν Καλβινιστῶν.

Τῷ 1685 μετῆνεγκε τὴν πάλιν εἰς τὴν χώραν τῆς Χάριτος καὶ βοηθούμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ Nicole ἐξέδωκεν εἰς τρεῖς τόμους τὰς Θεολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς αὐτοῦ μελέτας περὶ τῆς πραγματείας τοῦ Μαλεμβράχου τῆς ἐπιγραφομένης *Περὶ γνώσεως καὶ Χάριτος*. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν νέων διενέξεων. Ἀμφότερα τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη ὑπῆρξαν ἐξ ἴσου ἰσχυρά καὶ ἐπιτήδεια. Ὁ Μαλεμβράχης πολὺ νεώτερος τοῦ 'Αρνὼλ διεκήρυξε τέλος, ὅτι δὲν ἐπεθύμει νὰ παράσχω πλεοντέραν ὕλην εἰς τὴν *Ἐφημερίδα τῶν Σοφῶν*, ἀλλ' ὁ ἰσχυρογνώμων γέρον ἐξηκολούθησε τὴν πάλιν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ὁ 'Αρνὼλ μετὰ τὴν τελευταίαν ἐν κρυπτῷ πάντοτε ἐπάνοδόν του ἔζη κεκρυμμένος ἐν Βρυξέλλαις, ἐν ταπεινῷ καὶ σκοτεινῷ οἰκίσκῳ ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἦτο διατεταγμένον ὡς ἐν μοναστηρίῳ. Οὐδέποτε ἐξήρχετο αὐτοῦ, εἰμὴ μόνον ὅπως ἀναπνεύσῃ τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐντὸς κηπαρίου, οὐτινος, τὰ ὑψηλὰ τεῖχη καὶ αἱ ἄνωθεν ἐρριμμένοι σινδόναι, ἔκρυπτον τὴν ὑπαρξίν του ἀπὸ τῶν διαβατῶν καὶ τῶν γειτόνων. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπέφερε πάντοτε ἐκ στηθικῆς ἰσχυρᾶς καταρροῆς, ἥ δὲ ὁρασίς ἤρξατο ἀμβλυνομένη. Ἐκάστην ὅμως πρωΐαν περιβαλλόμενος τὰ ἱερὰ αὐτοῦ ἄμφω, ὡς γέρον πολέμιστῆς τὴν πανοπλίαν, ἐποίει λειτουργίαν ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ αὐτοῦ. Κυριακὴν τινὰ τοῦ ἔτους 1694, τὴν πρώτην Αὐγούστου προσεβλήθη ὑπὸ ἰσχυροτέρας καταρροῆς, ἥτις μετεβλήθη εἰς φλεγμονὴν τοῦ στήθους, ἐξ ἧς καὶ ἀπέθανε μετὰ ὀκτὼ ἡμερῶν ἀγωνίαν, ἀλλ' ἤρεμος, καὶ κυκλούμενος παρ' ὅλων τῶν ἐξορίστων φίλων του.

Ὁ τάφος τοῦ 'Αρνὼλ ἐπὶ μακρὸν ἔμεινεν ἄγνωστος τοῖς

(1) Hist. de Port-Royal p. 89 édit. de 1712.

ἐχθροῖς του, ἡ δὲ καρδία του ἀνεπαύθη ἐν τῷ Port Royal τῷ ἀγαπητῷ αὐτοῦ ἀναχωρητηρίῳ.

Ὁ 'Αρνὼλ ἐπέδρα ἐπὶ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ διὰ τῶν διδασκαλιῶν του καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς φήμης του. «Μέγας ἀνὴρ ἀναδειχθεὶς ἐν τῷ βίῳ, λέγει ὁ Villemain, δὲν ἐκτιμᾶται πλέον εἰμὴ διὰ τῆς πίστεως ἐπὶ τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, διότι ἐν τῇ πληθύνει τῶν βιαίων αὐτοῦ συνθέσεων παρεῖδε τὴν ἀρετὴν τῆς ἀθανάτου ἐκείνης τέχνης τοῦ γράφειν, τῆς κινούσης τὸ διαφέρειν διὰ τῆς εὐγενείας τῆς ἐκφράσεως καὶ ἀποτυπούσης ἐν τοῖς ἔργοις τὸν ἀθάνατον τύπον τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ.» (1)

Ὁ 'Αρνὼλ δὲν ὑπῆρξε μέγας συγγραφεὺς ἀλλ' ὅμως ἡ *Γενικὴ Γραμματικὴ*, καὶ ἡ *Λογικὴ* αὐτοῦ οὐ μόνον ἐν τῇ ἐποχῇ του συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι δύνανται νὰ ἀριθμηθῶσι μεταξὺ τῶν διδακτικωτέρων βιβλίων.

Ὅλος ἀντιθέτου χαρακτῆρος ὁ Νικὼλ θέλγει πολὺ πλεονότερον τοῦ φίλου αὐτοῦ. Ὁ Bayle καλεῖ τὴν γραφίδα τοῦ Νικὼλ μίαν τῶν ὡραιότερων τῆς Εὐρώπης.

Ὁ Νικὼλ εἰσελθὼν εἰς τὸ Port-Royal ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν τάξεων τῆς ἐλαφροῦς φιλολογίας, σχῶν μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὸν ποιητὴν τῆς Γοθολίας καὶ τῆς Ἑσθῆρ.

Μεταξὺ τῶν ἔργων του τὸ φέρον πλείοτερον παντὸς ἄλλου τὸν χαρακτῆρα τοῦ Νικὼλ εἶνε τὰ *Ἠθικὰ* αὐτοῦ *Δοκίμια*. Ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ἐκάστου νέου τόμου ἡ κυρία Σεβινιὲ ἐξεδήλου τὸν θαυμασμόν της, ὀνομάζουσα τὴν Ἠθικὴν τοῦ Νικὼλ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος οὖσαν τῆς τοῦ Πασχάλ. Ὁ δὲ Βολταῖρος, εἶπε περὶ αὐτῶν, ὅτι αἱ ὠφέλιμοι εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος μελέται αὗται οὐδέποτε θέλουσιν ἀπολεσθῆναι τὸ κεφάλαιον ἰδίᾳ περὶ τῶν μέσων τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὀνομάζει ἀριστοῦργημα ὅμοιον μὴ εὐρισκόμενον ἐν τῇ ἀρχαιότητι. (2)

Ἄλλ' ἐν τούτοις παρὰ τὴν δημοτικότητα ἧς ἀπῆλθον τὰ ἔργα τοῦ Νικὼλ ὀλίγον ἀναγινώσκονται σήμερον. Ὁ Nisard ἐν τῇ *φιλολογικῇ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ* λέγει: «Ἐπὶ τῆς πραγματείας τοῦ Νικὼλ συμβαίνει ὅ,τι μὲ μετριοφρονας τινὰς ἀρετάς, αἵτινες μένωσιν ἄγνωστοι, διότι δὲν ἐνεργοῦσι καὶ διότι ἡ τελειότης αὐτῶν ὅλως ἐνδόμυχος συνίσταται εἰς τὴν ἐγκράτειαν μᾶλλον ἢ τὴν δραστήριον ἐνέργειαν.»

Τὸ θέλημα τοῦ βιβλίου τῶν *Δοκιμῶν* τοῦ Νικὼλ εἶνε τὸ διαφέρειν, ὅπερ ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς ἐνδείκνυται ὑπὲρ τῆς μεταδόσεως τῶν ἀληθειῶν, ἃς ἐπηγγέλλετο. Αἱ ἀλήθειαι αὗται ὑπὸ τὸν τίτλον *Μελέται τοῦ Νικὼλ* ἐκδοθεῖσαι εὐαρεστοῦσι μὲν πάντοτε, ἀλλ' ἀποσπασθεῖσαι τοῦ συνόλου αὐτῶν ἐνθα εἶνε ἀναγκασιόταται δὲν κινοῦσι τὸ διαφέρειν, ὅσον αἱ τοῦ Πασχάλ καὶ Rochefoucauld, ὧν ἡ βραχύτης τῶν ἐννοιῶν προκαλῆται τὴν μελέτην.

Ὁ Νικὼλ μετριοφρων, ἀφελὴς καὶ πρᾶος ἀπέλαυσε βαθυ-

(1) Discour d'ouverture du Cours de FLOG FRANÇ.

(2) Siècle de Louis XIV.

τάτου σεβασμοῦ ἐκ μέρους πάντων καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὸν βίον. Αὐτὸ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ εὐχον τῆς φωνῆς προσεῖλκε τὴν συμπάθειαν. Ἐν ταῖς τραπέζαις τῶν εὐγενῶν ὅτε ὠμίλει οἱ πάντες εἰσὶν ὅπως αὐτὸν μόνον ἀκούσωσιν. Αἱ κυρίαὶ ἡγάπων μετὰ σεβασμοῦ αὐτὸν καὶ τὸ ἀφηρημένον ἡθὸς τοῦ πολλάκις τὰς διεσκέδαζε καὶ ἐδίδεν ἀφορμὴν εἰς πληθύν ἀνεκδότων.

Ἀναγκασθεὶς ὡς ἐκ τῶν διωγμῶν τῶν Ἑρημιτῶν νὰ μεταβάλλῃ διαφόρους τόπους διαμονῆς κατέληξε τὸν βίον ἐν οἰκίᾳ ἀνηκούσῃ εἰς μοναστήριον καλογραιῶν, ἣν εὐπρεπῶς κοσμήσας διὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ προσωπογραφιῶν παλαιῶν ἀδελφῶν τοῦ Port-Royal ἐδέχετο κατὰ ὠρισμένας ἡμέρας τοὺς φίλους του, μεθ' ὧν συνεζήτει ἀκαδημαϊκῶς περὶ θεολογικῶν ζητημάτων.

Τῷ 1695 προσβληθεὶς ὑπὸ παρχλυσίας ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀποσχῶν τῶν θρησκευτικῶν ἐρίδων. Τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἶχε παραγγεῖλει νὰ θέσῃ παρὰ τὴν τοῦ φίλου του Ἀρνώλ, ἀλλ' εἰς δὴν ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ φροντίς αὕτη ἔλαβε βραδέως γινώσκιν καὶ ἡ παραγγελία δὲν ἐξετελέσθη.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τὸ ὄνομα τοῦ Nicole κατέχει διακεκριμένην θέσιν παρὰ τοῖς λογίοις, πλεῖσται δὲ τῶν πραγματεῶν του ἀνετυπώθησαν.

Ἄλλ' ἐν τούτοις τὸ Port-Royal μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας καταδιώξεις ἡρμηώθη ὁλοσχερῶς. Τῷ 1709 ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὸν ἐγένετο σκέψις εἰς τί-ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ, κατηδαφίσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχῆς, παρὰ τὰς κραυγὰς τῶν Ἑρημιτῶν, οἵτινες ἡλπίζον ὅτι θὰ ἐπέλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ Σιών αὕτη, ὡς τὴν ὀνόμαζον θὰ ἐπανάβλεπε τὴν πιστὴν αὐτῆς φυλὴν. Φρικτὸν θέαμα ἐνεποίησεν ἡ ἀνώρυξις τῶν τάφων, οἵτινες περιεῖχον πλείονα τῶν τρισχιλίων σωμάτων, αἱ σοροὶ τῶν ὁποίων μετεκομήθησαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Ἀγ. Λαμπέρ. Τὴν ἀτυχῇ ιδέαν τῆς ἀνωρύξεως ταύτης συνέλαβεν ὁ μαρκήσιος Pomponne υἱὸς τοῦ ὑπουργοῦ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐνταφιάσῃ εἰς ἀσφαλέστερον μέρος τὰς σοροὺς τῆς οἰκογενείας Ἀρνώλ. Ἡ ἐκκλησία τῆς μονῆς καὶ αὕτη κατηδαφίσθη, αἱ δὲ ἀδελφαὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς διαφόρους ἄλλας μονάς.

«Τὸ σκάνδαλον ὑπῆρξε μέγα» λέγει ὁ Saint-Simon (1) «καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ». Ὁ δὲ Φενελὼν, ὅστις οὐδέποτε ἡγάπησε τοὺς Ἰανсениστάς, ἔγραφε κατὰ τὸν νοέμβριον τοῦ 1709 πρὸς τὸν δούκα de Chevreuse, ὅτι τὸ πραξικόπημα τοῦτο τῆς ἐξουσίας δὲν ἡδύνατο ἢ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τῶν καταδιωκόμενων καὶ τὴν ἀγαπάκησιν αὐτοῦ κατὰ τῶν διωκτῶν. Αἱ ταραχαὶ δὲ ποσῶς δὲν ἐπαυσαν μετὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ μοναστηρίου.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία τοῦ ἐνδόξου καὶ περιβοήτου τούτου ἰδρύματος, ὅπερ ὁ Lavalley ἀποκαλεῖ ἐλευθέραν μὴν, ἀγρόν συνάμα καὶ σχολεῖον (1).

Οἱ κυριώτεροι συγγραφεῖς αὐτοῦ μετὰ τὸν Πασχάλ, εἶνε

(1) Mémoires. Chap. CCL.

(2) La Vallée Hist. des Français t. 11. p. 174.

πλὴν τοῦ Ἀρνώλ καὶ Νικόλ, ὁ Saint-Cyran, Hermant, Le Maistre, Saci, καὶ Laneelot, ὅστις ἦτο μᾶλλον διδάσκαλος ἢ Ἑρημίτης. Οἱ μετριοφρονες συγγραφεῖς οὗτοι ἐξέδιδον τὰ ἑαυτῶν συγγράμματα ὑπὸ ψευδῆ ὀνόματα. Ἀλλὰ βεβαίως οἱ μεγάλοι οὗτοι ἄνδρες δὲν εἶνε μόνον προϊόντα τοῦ Port-Royal διότι ἦσαν ἤδη ἐξοχοὶ πρὶν εἰσελθῶσιν εἰς αὐτό.

Τὸ Port-Royal, λέγει ὁ de Maistre δὲν ἦτο ἡ θεολογικὸς σύλλογος, (1) ἀλλ' ὁμοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐμόρφωσε μεγάλους ἄνδρας. Ὁ Ῥακίνας ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ (2) ποιεῖται ἀκριβῆ ἀφήγησιν τῶν Μικρῶν Σχολείων. Κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς διήρκεσαν τὰ περίφημα ταῦτα σχολεῖα, τὸ Port-Royal ὑπῆρξεν ὡφελιμώτατον. Ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν σοφῶν διδασκάλων ὡς τὸν Νικόλ, Ἀρνώλ καὶ Lancelot, εἰς δὴν ὀφείλονται αἱ Νέαι Μέθοδοι Ἑλληνικαὶ καὶ Λατινικαί, γνωστὰι τῷ ὀνόματι Methodes de P. R., ἐμόρφωσεν ἄνδρας μετὰ τῶν πρώτων καταλαβόντας θέσιν. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Bignon, ὁ Harly, ὁ Bagnol, πάντες ἐξοχοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, ὁ Nainee Tillemont ἐπιφανὴς ἐπὶ τῇ συγγραφῇ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἱστορίας, τέλος ὁ Ῥακίνας καὶ ὁ Λαβρυέρος.

Στοιχειώδη δὲ βιβλία, ἐργασίαι περὶ τῆς Γενικῆς Γραμματικῆς καὶ ἡ Συγκριτικὴ ἀνάλυσις τῶν γλωσσῶν, ἡ Λογικὴ καὶ ἡ Γεωμετρία, ἰδοὺ ἔργα ὑπερβαλλόντως εἰς τὸν ὅρισμόν τῆς γλώσσης ἐτι κυμαινομένης καὶ ἐξαγοράσαντα τὰς θεολογικὰς πλάνας τῶν Ἑρημιτῶν.

Ὁ Saint-Simon θαυμαστής τοῦ Port-Royal, ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ συνήθει αὐστηρότητι λέγει. «Τὰ ὠραιότερα ἡθικὰ ἔργα τὰ μᾶλλον φωτίσαντα τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πρακτικὴν θρησκείαν ἐξῆλθον τῶν χειρῶν τῶν Ἑρημιτῶν καὶ ὡς τοιαῦτα ἐθεωρήθησαν παρ' ὅλοι τοῦ κόσμου» (3). Ὁ δὲ Saint-Réal. καίπερ ἐπικρίνων λέξεις τινὰς ὑπ' αὐτῶν εἰσαχθεῖσας καὶ καθιερωθείσας ὑπὸ τῆς χρήσεως, ὡς καὶ ἰδιωτισμοὶ καὶ φράσεις, ὧν τινὲς εὗρον ὑποδοχὴν, ἀναγνωρίζει ὁμοῦς τοὺς Ἑρημίτας ὡς τὴν «ἰσχυροτέραν μερίδα τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀνθίσαντων λογίων ἐν Γαλλίᾳ» (4).

Πρὸς τὴν ἐξοχὴν ἱκανότητα τῶν Ἑρημιτῶν, ἡνοῦτο ἡ πανταχόσε φημιζομένη ἀρετὴ αὐτῶν. Ἡ δεσποινὶς Montpensier ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτῆς (5) ἡ κυρία Σεβινιὲ ἐν πλείσταις τῶν ἐπιστολῶν τῆς, ὁ Ῥακίνας ἐν τῇ ἱστορίᾳ του, ὁ μνημονευθεὶς Saint-Simon, πάντες μιᾷ τῇ φωνῇ ἐξαίρουσι τὰ αὐστηρὰ αὐτῶν ἥθη καὶ τὸν παραδειγματικὸν βίον των.

Ἡ φήμη αὕτη διετηρήθη κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὺν αἰῶνα, ὅστις μάλιστα ἐξετίμα τὰ παιδαγωγικὰ αὐτῶν βιβλία. Ὁ Βολταῖρος ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ Αἰὼν Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. ὁμιλῶν περὶ τῶν Ἑρημιτῶν λέγει, ὅτι ὑπερβαλλόντως συνετέλεσαν εἰς τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ καὶ

(1) De Maistre, Eglise gallicanne liv. I ch. V.

(2) Hist. de Port Royal 1er part.

(3) Mém. t. VII, ch XXXVI.

(4) De la critique ch. X—XIV.

(5) Mém. année 1657.

τὴν ἀληθῆ φητορείαν τοῦ αἰῶνός των. Τοῦτο εἶνε ἴσως ὑπερβολὴ ἐπαίνου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ συμμερισθῇ τις τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ συνταχθῇ μετὰ τῆς τοῦ αὐστηροῦ καὶ ἡκιστα ἀγαπῶντος τοὺς Ἐρημίτας de Maistre (1) διατεινομένου ὅτι ψυχρὰ μόνον συγγράμματα ἐξῆλθον τοῦ Port-Royal παγώνοντα τὸν ἀναγνώστην, πείθεται ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἀμερολήπτων κρίσεων, ὅτι ἡ ἀξία τῶν ἔργων τῶν ἐρημιτῶν ὑπῆρξε καὶ εἶνε ἀληθής, ἀλλ' ὅτι ὑπερτιμήθη πέρα τοῦ δέοντος. Αὐτὸς ὁ Φενελὼν, λέγει πρὸς τοῦ πατάγου μεθ' οὗ ὑπεδέχετο τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔργον τῶν Ἐρημιτῶν, οἵτινες κρύφα, προσθέτει, ἐχειροκροτοῦντο καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πολιτικῶν μὴ τολμώντων τοῦτο ἐν τῷ φανερῷ. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ Φενελὼν, δὲν ὑπενόει τὰ ἔργα τῶν κυριωτέρων συγγραφέων ὁμιλῶν οὕτω.

Κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους τὸ Port-Royal ἀνεξωπορήθη καὶ ἀνυψώθη ἡ φιλολογικὴ ἀξία τῶν Ἐρημιτῶν ὑπὸ τοῦ Sainte-Beuve καὶ τοῦ Saci, ἐνὸς τῶν ἀπογόνων τοῦ περιδοῦντος Διευθυντοῦ Saci. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἠθικὴν οἱ Ἐρημίται τοῦ Port-Royal περιποιούσι τιμὴν εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ ΖΑΡΚΟΥ

Σημ. Διευθ. * Ἀπόλλωνος. Ἐκφράζοντες καὶ δημοσιᾷ τὰς εὐγνώμονας ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τὴν εὐγενεστάτην καὶ διακεκριμένην ἐν λογίοις δεσπινίδα Αἰκατερίνην Ζάρκου ἐπὶ τῇ πολυτίμῳ πνευματικῇ αὐτῆς συμβολῇ εὐελπιστοῦμεν ὅτι οὐ πύσσεται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τιμῶσα τὰς στήλας τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ τῶν περισπουδᾶστων πνευματικῶν αὐτῆς ἔργων.

Τῷ ἐπ' ἀγαθῶς ἐλπίζοι

Προέδρῳ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως

Χ. Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ.

ΠΕΡΙ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗ

Ἀναγνώσθεϊσα ἐν τῷ Φιλολογ. Συλλ. «Παρνασσός»

Ὑπὸ Σ. ΣΟΚΟΛΗ

(Ἰατροῦ)

Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῶν πνευμάτων ἐν Ἡπείρῳ ὅτε ἀφίκετο ὁ Ἀβδιὸν-μπέης, ὅστις τῇ μυστικῇ συμπράξει, τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, τῇ ἐνθαρρύνσει καὶ συμβουλῇ Προξένων τινῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἤρχισε προσκαλῶν εἰς Ἰωάννινα τοὺς ἐγκριτοτέρους τῶν Μουσουλμάνων Ἀλβανῶν ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν μέχρι τοῦ Ἄψου.

Οἱ ἐγκριτοὶ οὗτοι Μουσουλμάνοι Ἀλβανοί, εὐρισκόμενοι, ὡς προανέφερα, κατὰ τὴν παροιμίαν, εἰς τὸ σημεῖον, τοῦ μὴ πρὸς «βαθὺ καὶ πιστὸν ῥεύμα», παθητικῶς, ἐκόντες ἄκοντες, παρέδοντο, καὶ συνέπραττον, εἰς πάνθ' ὅσα τοῖς ὑπηγόρευεν ὁ

Ἀβδιὸν-μπέης, καὶ λέγω μετὰ θετικότητος, ὅτι ὁ Ἀλβανικὸς οὗτος Σύνδεσμος, κατὰ τύπον ἐγεννήθη καὶ ἔζησε, οὐδέποτε κατ' οὐσίαν, ὡς θέλετε πεισθῇ, ἐκ τῶν λεπτομερειῶν ἃς θέλω διηγηθῇ ὑμῖν.

Εἰς Ἰωάννινα προσεκληθήσαν οἱ πρόκριτοι, Ἀλβανοί, κατὰ πρώτην φορὰν τὸ θέρος τοῦ 1878, καὶ ὅπου ἐτέθησαν οὗτοι. Βάσεις τοῦ Ἀλβανικοῦ τούτου Συνδέσμου καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ ἦτο ὅτι, ἡ Ἀλβανία εἶναι μὲν ἐθνικότης, ἥτις συμφώνως τοῦ διεθνοῦς δικαίου τοῦ σημερινοῦ, καὶ συμφώνως τῶν ἐν Βερολίῳ ἀποφάσεων, αἵτινες ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰ δίκαια τῶν Βουλγάρων, Σλαύων, καὶ Ἑλλήνων δικαίον καὶ ὀρθὸν εἶναι ἡ Εὐρώπη, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἀλβανικῆς ἐθνικότητος, ὅπως σχηματίσῃ ἐν σύνολον, ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου. Ὅτι τὰ Ἰωάννινα καὶ ἡ Πρέβεζα, εἶναι ἀναπόσπαστα μέρη τῆς Ἀλβανίας. Ὅτι ἂν τῇ Ἑλλάδι παραχωρηθῇ Ἀλβανικὸς πληθυσμὸς, βεβαίως θέλει ἀπωλέσει τὴν ἐθνικότητά του, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀλβανῶν, οἵτινες ἐξελληνίσθησαν. Ὅτι ὁ Ἀλβανικὸς Σύνδεσμος, καὶ ἐπομένως ἡ Ἀλβανία θέλει ἀντιστῆ ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῶν ὅπλων μέχρι ἐσχάτων, ὅπως ὑπερασπίσει τὰς δικαίας ἀποκτήσεις αὐτῆς.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ δῆθεν ληφθεῖσαι ἀποφάσεις, ἃς ἕκαστον μέλος ὤφειλεν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ διαδόσῃ καὶ ἐν ἀνάγκῃ στρατολογήσῃ καὶ ἐναντίον αὐτῆς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς διάσωσιν τῆς ἑαυτῶν χώρας.

Κεντρικὴ ἐπιτροπὴ δέ, ἥτις νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῶν βάσεων τούτων, νὰ συνεννοῖται μετὰ τῶν προκρίτων εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας, καὶ μετὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου τῆς Ἀνω Ἀλβανίας, διωρίσθη ἡ ἐξῆς, ὁ Ἀβδουλ-μπέης Φρασίαρος, ὁ Μουσταφᾶ-πασᾶς Βλιώρης, ὁ Μεχμέτ-βέης Βρυώνης.

Τῇ εἰσκήσει Προξένων τινῶν, ἰδίως Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας οἵτινες παρέστησαν εἰς τοὺς ἀρχηγούς τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου ὅτι ὅπως αἱ εὐχαὶ τῶν τύχῳ παρὰ τῆς Εὐρώπης, εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, καὶ ὡς βάσιμοι, δέον διὰ παντὸς μέσου, νὰ προσλάβωσιν εἰς τὸν Σύνδεσμον καὶ τοὺς χριστιανούς, οἱ πρόκριτοι τότε τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν Μουσουλμάνοι, ἐπέβληθησαν εἰς τοὺς χριστιανούς, ὅπως τοὺς ἀναγκάσωσι νὰ συμμεθέξωσι καὶ οὗτοι τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ Πατρίδος, λέγοντες τοῖς χριστιανοῖς, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἣν ἐν περιπτώσει, νὰ πολεμήσωμεν καὶ αὐτήν, ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας τῆς Ἀλβανίας.

Δράττομαι, Κύριοι, τῆς εὐκαιρίας ταύτης μετὰ χαρᾶς, ὅπως σᾶς καθυποβάλλω, ὑπὸ τίνος ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ φλέγεται ἡ χώρα αὕτη, ἡ ἀπὸ τοῦ Ἄψου μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἂν καὶ εἶχον εὐνοϊκωτάτην τὴν ἀφορμὴν, ὅλοι ἐν γένει οἱ χριστιανοί, εὐνοούμενοι καὶ μὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀπεποιήθησαν νὰ λάβωσι μέρος οἰονδῆποτε εἰς τὸν Ἀλβανικὸν Σύνδεσμον. Ἡ εὐνοϊκωτάτη ἀφορμὴ τῶν χριστιανῶν ἦτον ἡ ἀκόλουθος. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη διεμαρτύρετο ἐπισήμως κατὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ συνδέσμου, ἔλεγεν, ἰδοὺ αἱ ἀποφάσεις τοῦ Βερολίνου, ποίας δυσκολίας καὶ προσκόμματα, ἀνυπερβλήτα ἀπαντῶσι. «Ὅταν ἐνδῶσω, ἔγραφεν ἡ

(1) De l'Eglise Gallicanne liv. 1, ch. IV.